

Den åländska storstugans inredning

För en undersökning av den åländske målaren Karl Emanuel Janssons bilder från åländska stugor är vi i behov av uppgifter från den gamla storstugans inredning. Vi ber Er därför beskriva så noggrant som möjligt, vad Ni minns från sådana stugor. De flesta har ju numera försvunnit eller byggts om. Berätta allt vad Ni vet om den gamla storstugan på Er gård, eller på någon annan gård där Ni kommer ihåg hur den såg ut. Har Ni fotografier från en sådan gammal storstuga, vore vi tacksamma om vi kunde få låna dem och fotografera dem på nytt. Vi hoppas att Ni också vill komplementera dessa fotografier med en så noggrann beskrivning som möjligt, i synnerhet över det som inte syns på bilden, och med beskrivning av färger på väggar, möbler, textilier m.m.

Storstugan

Hur användes storstugan? Kokade man och bakade man där, sov man och åt man där, var det en dagligstuga? Utnyttjade man den både sommar och vinter? Ange vilka sysslor som utfördes i stugan. Beskriv storstugan så noggrant som möjligt. Rita en plan över den och ange dörrarnas och fönsternas plats. Var kom man in i stugan? Hur såg dörrarna ut? Var alla dörrar likadana? Var de målade? I vilken färg? Hur såg fönstren ut? Liknade de något av exemplen på det medföljande bildbladet? Rita dem om de såg annorlunda ut. Hur många fönster fanns det i stugan? Hur många rutor i vart fönster? Hade alla stugor likadana fönster? Vilket år började man använda gardiner? Hade man blommor i fönstren? Vilka växter var vanligast? Ungefär vilket år började man pryda med blommor? När började man använda dubbla fönster? Hur såg golvet ut? Var det målat? I vilken färg? Använde man mattor? När började man använda mattor? Hur såg de ut och hur lades de på golvet? Vilka färger hade de? Hur såg väggarna ut? Var nåtarna fyllda? Var väggarna slammade eller målade? Var de beklädda med papper? Var de ströplade (stänkta) eller målade med schablon (mall)? I vilka färger? När började man tapetsera väggarna? Var väggarna panelade? Hur var panelen målad och hur såg den ut? Hur pryddes stugan vid festliga tillfällen, till jul, till midsommar, till bröllop? Vad kallades storstugan? Talade man om stugan?

Taket

Hur såg taket ut? Var det målat? Hur var bräderna lagda, i vilken riktning? Hur gick åsarna i taket? Hur många brödspett hade man? Hur många bröd rymde dessa? Vad kallades de olika åsarna? Fanns det en torkställning eller en hylla framför spisen i taket? Vad kallades den och vartill användes den? Fanns det en filhylla? Hur såg den ut? Hur många filbyttor brukade där stå? Fanns det en ställning framför spisen för upphängning av smörkärnan? Vilka saker förvarades ovanpå åsarna och vilka hängde under åsarna? Var åsarna och hyllorna målade eller slammade?

Spisen

Hur såg spisen ut? Var stod den? Beskriv den så noggrant som möjligt. Var härden av huggen eller ohuggen natursten? Stod spisen på ett timrat underrede? Var den slammad med kalk eller liknande? Åt vilket håll var spisen vänd? Hade den bakugn? Åt vilket håll var ugnsgruvan vänd? Hur stor var bakugnen, ungefär hur många bröd rymde den? Fanns det en arm på vilken grytan hängdes, när man kokade mat? Var den av trä eller av järn? Hur var den fästad? Använde man trefot? Hur förvarades veden? Bars spiskåpan upp av en trä- eller järnståndare i yttre hörnet? Såg spisen annorlunda ut i bondgårdarna än den såg ut i bagarstugor och torp? När ersattes den gamla öppna härden med en ny håll? Skedde det ungefär samtidigt i alla stugor? Hade man ett skåp i ugnsvrån? Vad kallades det? Vad förvarade man där? Vilka saker förvarades på spiskransen och ovanpå spisen? Var förvarades kafferostare, kaffepanna, grytor o.dyl.?

Bänkar

Hur såg stugans bänkar ut? Var de väggfasta? Var de timrade? Längs vilka väggar fanns det bänkar? Var de målade? I vilken färg? Stod någon bänk fritt i rummet? Var de likadana i större och mindre hushåll?

Sängar

På vilken plats stod sängarna i stugan? Hade man högsängar? Hur såg de ut? Var de en- två- eller trevåningssängar? Hur många sängar stod efter varandra? Fanns det en ugnssäng? Hur klättrade man upp i de övre sängarna? Hade man en bänk eller kista framför sängarna? Var sängarna målade? Såg de olika ut i bondgårdar, bagarstugor, torp och fiskarstugor? Ungefär vilket år togs högsängarna bort? Vad kallade man dem? Togs ugnssängen först bort? Vad kom i stället på dess gamla plats? Hur sov husfolket? Hade var och en sin bestämda plats? Var platserna olika sommar- och vintertid? Hur sov man när det var särskilt mycket folk eller gäster i gården? Beskriv noga hur sängen var bäddad. Hur såg förhängena ut? Var de alltid fördragna? Stod sängen alltid bäddad?

Bord

Hur såg bordet i stugan ut? Fanns det flera bord? Fanns det andra typer än de på bildbladet avbildade exemplen? Var bordet målat? I vilken färg? På vilken plats stod bordet? Fanns det husgeråd, som alltid stod på bordet? Vilka? Hade var och en sin bestämda plats vid matbordet? Rita en skiss där husbondens plats, barnens samt husfolkets platser är utsatta. Hade man en matstol? Hur såg den ut? Var stod den och när användes den?

Stolar

Fanns det stolar i stugan? Var hade de sin plats? Beskriv dem så noga som möjligt. Hur många fanns det? Var de målade? I vilken färg? Rita en enkel bild av dem om de inte liknade något av de här avbildade exemplen. När användes de? Hade man pallar? Hur såg de ut? Var de målade? Vem hade tillverkat pallar och stolar eller varifrån hade man köpt dem?

Skåp

Fanns det skåp i stugan? Var stod de? Hur såg de ut? Hur var de målade? Var små hörnskåp vanliga? Vem tillhörde skåpet och vad förvarades där? Hade man kärllhyllor upphängda på väggen? På vilken vägg? Hade kärllhyllorna skåp nedtill? Vad förvarades på kärllhyllan? Användes i vardagslag de porsliner som förvarades på den? Var hölls de tallrikar och muggar som användes? Vilka husgeråd hängde på väggen? På vilken vägg? (Kaffeanna, mjölksil, grötkräkla) Fanns det en yxbänk och en hylla för skedar? På vilket ställe? På vilken plats i stugan stod vattensån och dricksbyttan? Hur såg de ut? På hurdant underrede stod de? Fanns det ett klockskåp? Vid vilken vägg stod det? Hur såg det ut? Hade det årtal? Vem hade tillverkat klockskåpet? Fanns det en väggklocka med målad siffertavla? När och varifrån anskaffades den?

Belysning

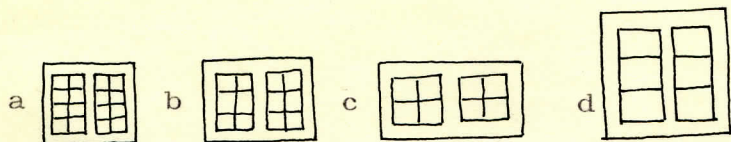
Hurdan var belysningen under den mörka tiden? När använde man ljusstakar och ljus? När skaffades den första oljelampan? Hur såg den ut? Hur förvarades oljan? När använde man enbart fårris som belysning?

Barnmöbler

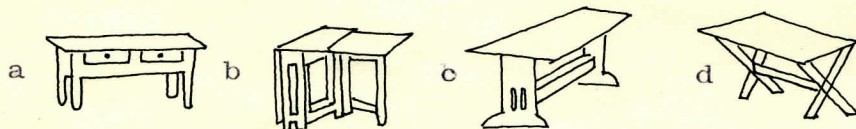
Fanns det en gångstol eller en vagga eller en gung för barnen? Var stod dessa? Hur såg de ut? Hur var de målade?

Fanns det andra möbler eller saker i stugan? Vilka? Nämn så noggrant alla detaljer Ni minns från storstugan. Brukade t.ex. bindtjugan eller spinnrocken eller vävstolen stå inne i stugan?

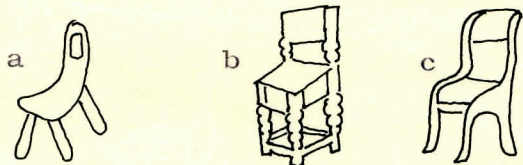
Bildblad. Returneras i samband med svaret.

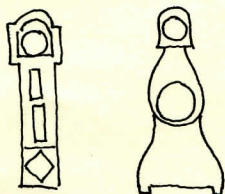
A Hur såg fönstrena ut? Liknade de något av dessa exempel? Rita dem om de såg annorlunda ut. Hur såg fönsterposterna ut? Var de målade?

B Hur såg bordet ut? Liknade det något av dessa exempel? Gör en enkel bild av bordet. Var det målat? I vilken färg?

C Fanns det stolar i stugan? Hur många? Liknade någon av stolarna dessa exempel? Gör en enkel skiss av stolarna. Hur många fanns det av varje slag? Hur var de målade?

D Hur såg klockskåpet ut? Liknade det någondera av dessa exempel? Rita om Ni minns hur det såg ut. Hur var det målat?

E Rita in på sin plats i storstugan, gärna på ett större papper:

1. Dörrar, vart ledde de?
2. Fönster
3. Spis, vart vette härden och vart vette bakugnen?
4. Sängarna
5. Bord
6. Bänkar
7. Kärllhylla
8. Övriga möbler som hade sin bestämda plats.

